

به نام خدا

ارتباط روابط عاطفی خانواده و پرورش خلاقیت در دانش آموزان

مولفان :

مهدی گراشی

معصومه سلیمی فرد

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: گراشی، مهدی، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور: ارتباط روابط عاطفی خانواده و پرورش خلاقیت در دانش آموزان/ مولفان
مهدی گراشی، معصومه سلیمی فرد.
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۵۰ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۵۲۱-۵-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۵۰.
موضوع: اندیشه و تفکر خلاق در کودکان
Creative thinking in children
خلاقیت در کودکان
Creative ability in children
کودکان -- سرپرستی
Child rearing
والدین و کودک
Parent and child
شناسه افزوده: سلیمی فرد، معصومه، ۱۳۶۸-
رده بندی کنگره: LB۱۵۹۰/۵
رده بندی دیویی: ۳۷۰/۱۵۷
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۷۰۸۲۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: ارتباط روابط عاطفی خانواده و پرورش خلاقیت در دانش آموزان

مولفان: مهدی گراشی - معصومه سلیمی فرد
ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۵۲۱-۵-۵

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

۵	فصل اول
۵	کلیات
۶	مقدمه
۹	اهمیت موضوع
۱۱	جو عاطفی خانواده
۱۱	خلاقیت
۱۳	فصل دوم
۱۳	مبانی نظری
۱۴	مقدمه
۱۶	فضای عاطفی خانواده
۱۸	الگوهای تربیتی والدین در خانواده
۱۸	الگوهای خانوادگی آسیب زا
۱۹	الگوهای خانوادگی زمینه ساز
۲۰	خلاقیت والدین
۲۱	موقعیت اجتماعی خانواده
۲۶	محدودیت های مربوط به خلاقیت
۲۷	موانع و محدودیت های خانواده در رشد خلاقیت
۲۹	علائم و نشانه های افراد خلاق
۲۹	چگونه روش های والدین می تواند خلاقیت را برانگیزد
۲۹	آزادی
۳۰	اعتدال در نزدیکی عاطفی

۳۰	ارزشها، نه قوانین.....
۳۱	نیل به دستاورد، نه نمره
۳۱	والدین فعال و مستقل.....
۳۲	قدردانی از خلاقیت
۳۲	تصویر ذهنی از آینده.....
۳۳	شوخ طبعی
۳۳	بازیهای فکری – حل معما و جدول.....
۳۴	سرگرمی ها و هنرهای زیبا.....
۳۶	خلاقیت با مطالعه پیشرفت می کند
۳۷	تخیل و خلاقیت
۳۸	عوامل مؤثر در افزایش خلاقیت.....
۴۱	نقش بزرگسالی در شکوفایی خلاقیت کودکان.....
۴۲	تکنیک های آموزش خلاقیت در کلاس درس.....
۴۳	تکنیک های خلاقیت و نوآوری
۴۴	پیشنهادات :
۴۵	پیشنهادهای کاربردی
۴۹	منابع :

فصل اول

کلیات

مقدمه

زمانی که ما انسان‌ها احساس می‌کنیم که می‌توانیم تغییر یابیم و وضع نامطلوب خود را از هر لحاظ به وضع مطلوب تبدیل کنیم و وضعیت محیط اطراف خود را به آن گونه که دوست داریم و می‌پسندیم درآوریم باید مطمئن باشیم که در حال رشد و تکامل و رسیدن به کمال هستیم و هر وقت احساس کردیم که نمی‌خواهیم یا نمی‌توانیم تغییری را در خویشتن ایجاد کنیم و خود را از هر لحاظ کامل پنداشتیم باید مطمئن باشیم که دیگر از رسیدن به کمال و آنچه که می‌خواهیم خبری نیست و ما در دریای جهل خود غوطه‌ور هستیم و دیگر بازده و بهره‌ای برای خود و دیگران نداریم و طبعاً عدمان بهتر از وجودمان خواهد بود سپس برای اینکه نشان دهیم و ثابت کنیم که زنده ایم و می‌توانیم بهتر باشیم و برای اطرافیانمان مفید چاره نداریم جز اینکه بیشتر و بیشتر یاد بگیریم از نوشته‌ها و گفته‌ها و از دنیای اطرافمان چیز تازه‌ای را بیافرینیم. برای زندگی بهتر و مفیدتر و متفاوت‌تر، باید در آن چه می‌شنویم و می‌خوانیم و آنچه می‌بینیم بیندیشیم و همه ابعادش را در نظر بگیریم و آنچه را که از دیدها و نظرها پنهان مانده را کشف کنیم و چیز تازه‌ای خلق کنیم که به این توانایی و نیرو نامی جز خلاقیت و آفرینندگی را نمی‌توان گذاشت.

خلاقیت یکی از مفاهیم بحث برانگیز در حوزه روان‌شناسی به شمار می‌رود و در عصر حاضر مورد اقبال و نظر قرار گرفته است، بی‌شک در جهان فوق‌صنعتی امروز خلاقیت یکی از تکنیک‌های مهم و دستیابی به اکتشافات، اختراعات و پیشرفتهای علمی، فنی و هنری تلقی می‌شود. شاید بدین دلیل است که این قریحه در دوران کودکی بسیار مورد آموزش و حمایت قرار می‌گیرد.

اگر لحظه ای به جهان پهناوری که در آن به سر می بریم بیاندیشید با نگاهی دقیق تر و عمیق تر، به نشانه های بسیاری از تنوع خواهیم رسید. انسانها، حیوانات، گیاهان، آسمان و ستارگان، اعماق نا مکشوف، شب و روز، کوه ها و صخره ها، فصول مختلف و صدها نمونه دیگر نشانه هایی از تنوعی عظیم در عالم هستی است، بدون شک این تنوع ریشه در آفرینندگی خالق جهان دارد به تعبیر دیگر خداوند اولین خلاق جهان است و خلاقیت او تنوع و زیبایی مسحور کننده ای را در جهان نهاده است. انسان نیز به عنوان کامل ترین و عالی ترین مخلوق الهی و جانشین خالق، تنها متفکر خلاق در چرخه مخلوقات به شمار می رود البته نه به تمامی و کمال همچون خالق خود، اما او نیز به میزانی تحسین برانگیز به ابداع و آفرینش و خلق زیبایی های هنری، صنعتی و علمی همت می گمارد.

آزاد کردن نیروهای مردم و قدرت خلاق آنان سرلوحه دورنمای آینده ای است که در برابر تکامل تعلیم و تربیت در جهان فردا گسترده است.

در آشنایی کودک به زندگی جمعی و فرهنگ جامعه خانواده نقش مؤثری را اجرا می نماید موقعیت جو عاطفی، وضع اقتصادی، افکار، عقاید، آداب و رسوم ایده آلهای و آرزوهای والدین و سطح تربیت آنها در طرز رفتار کودکان نفوذ فراوان دارد و به این ترتیب خانواده جایی است که برای نخستین بار خود را می بینیم و صمیمیت و احساس را درک می کنیم و می آموزیم که احساس چیست و چگونه می توانیم آن را ابراز کنیم پدر و مادر هستند که احساسات قابل قبول را مشخص می سازند. عامل دیگر از شروع قرن بیست و یکم تا به حال که جو عاطفی خانواده نیز بر روی آن تأثیر می گذارد خلاقیت یک بشر است که یکی از اهداف مهم آموزش و پرورش می باشد که متأسفانه به مسئله خلاقیت به صورت بنیادی

و ریشه ای پرداخته نشده است و به رشد و شکوفایی آن اهمیت داده نمی شود در صورتیکه بایستی به خلاقیت و نوآوری که نیاز فعلی بشر می باشد توجه کلی کرد.

به طور کلی در این اثر با دو نوع خانواده سر و کار داریم که نوع اول با نام خانواده های آسیب زا یا الگوی خانوادگی آسیب زا معرفی می شود که شکل ارتباط را در آن می توان به صورت بسته یا مستبد نشان داد که تصمیم گیرنده در آن خانواده به جای فرد می باشد، بدون شک نقض عوامل خانوادگی در آسیب رسانی به خلاقیت چنان بزرگ و شگرف است که می توان آن را عامل زمینه ساز برای تأثیر سایر الگوها (فردی، آموزشگاهی، اجتماعی) تلقی کرد، بسیاری از آسیب های جدی که بر تفکر فرد و شخصیت خلاق وارد می شود معمولاً از رفتارها، موضع گیریها و برخوردهای احتمالی نزدیکان با فرد خلاق ناشی می شود انسانها بخش بزرگ و پراهمیتی از چرخه رشد و تحول خویش را در فضای فرهنگی و تربیتی خانواده می گذرانند بنابراین طبیعی است که عمیقاً تحت تأثیر آنچه در درون خانواده آسیب زا باشد، زمینه های شکوفایی تفکر و شخصیت خلاق شدیداً صدمه خواهد دید، و نوع دوم جزو خانواده هایی است که با عنوان خانواده های زمینه ساز معرفی می شود که شکل ارتباط در آن را می توان به صورت آزاد منشانه یا همان دموکراتیک نشان داد که تصمیم گیرنده در آن خود فرد علاوه بر خانواده می باشد و همچنان فرد در مسائل شخصی و عمومی خانواده حق اظهار نظر را دارد. خانواده در مهیا ساختن بسترهای رشد و پرورش خلاقیت نقش مهمی بازی می کند؛ زیرا خلاقیت انسان تا حد زیادی وابسته به خانواده است این وابستگی باعث می شود بخش مهمی از عکس العملها، مهارت ها و تواناییهای فرزندان عمیقاً از نظام تربیتی و آموزشی خانواده متأثر شود، شاید آنقدر که بتوان گفت حتی الگوهای فردی زمینه ساز نیز تا حد زیادی بر نظام پرورشی و تربیتی (سازنده و مولد) خانواده تکیه می زند، خلاقیت در این تحقیق بدین گونه تعریف می شود فرد در راستای خلاقیتهاى بالقوه خود به بالفعل برسد و به درستی تواناییهایش

را شناخته و در رسیدن به اهدافش از آنها استفاده کند، از چشم انداز روانشناسی نیز خلاقیت مفهوم یا پدیده ای یگانه و بدیع فرض شده است با این تأکید که خلاقیت یک فرآیند روانی است، فرآیندی که به خلق کردن، ایده پروری، مفهوم سازی، ارایه اشکال هنری و علمی یا تولیدات صنعتی منجر می شود بنابراین خلاقیت یک فرآیند روانی تصور می شود که یکتا و یگانه بوده و خاصیتی ابداعی دارد. با توجه به اهمیتی که در مورد خانواده و نقش آن در خلاق بودن یا نبودن فرزندان گفته شد پژوهشگران تأکید زیادی بر شناسایی تأثیرات محیط خانواده در میزان خلاقیت نشان می دهند که از جمله این تأثیرات می توان به جو عاطفی خانواده، شیوه های تربیتی و نگرشهای تربیتی اشاره کرد. (علیرضا پیر خائفی ۱۳۸۷)

اهمیت موضوع

امروزه جامعه ما بیش از هر زمان دیگری به افراد نوآور و خلاق نیاز دارد که در آینده به آن نیازمندیم شاید قدری شگفت انگیز باشد اما زندگی بدون خلاقیت مشکل و طاقت فرساست اگر از بلندترین مکان زندگی کنونی به گذشته نگاهی بیندازیم در خواهیم یافت که زندگی کنونی چقدر از نظر امکانات و تجهیزات با گذشته تفاوت کرده است به عنوان مثال سرعت حرکت انسان امروز در اثر اختراع هواپیما یا نحوه کتابت در دنیای امروز نسبت به گذشته یا سفر به آفاق آسمان ها، پیمودن اعماق دریاها همه مرهون استعداد و خلاقیت بشری بوده است، می توان ملاحظه نمود که خلاقیت موضوعی غریب و ناآشنا نیست که برای وجود آن نیاز به استدلال باشد. توجه به خلاقیت امروزه در سازمانها بسیار بیشتر از گذشته شده است تصور دلیل این علاقه زیاد به خلاقیت کار دشواری نیست در فرهنگ سریعاً در حال تغییری که زمینه های مطالعاتی جدیدی به وجود می آیند و در

همین حال سایر مشاغل از بین می روند آماده سازی جوانان در مورد نقش آنها در چنین جامعه پویایی پیچیده تر می شود. اگر تنها حقایق خاصی را به آنها بیاموزیم با این مسأله بسیار واقعی روبرو می شویم که تا زمانی که کودک ۱۲ سال را در یک برنامه آموزشی بگذرانند آن حقایق دیگر مورد نیاز نیستند یا مشاغلی که به خاطر آن آماده می شدند دیگر وجود ندارند. این وضعیت را یکی از منتقدان سرسخت تعلیم و تربیت به نام سیلبدمن به خوبی چنین بیان کرده است: (گلمالکر، ترجمه مهدی زاده و رضوانی، ۱۳۸۱): تعلیم و تربیت برای عملی کردن بایستی فرد را برای کاری آماده کند که هنوز وجود ندارد و ماهیتش را حتی تصور هم نمی توان کرد، این امر تنها به این طریق انجام می پذیرد که به کودکان آموزش داده شود چگونه یاد بگیرند و به آنها نوعی انضباط فکری داده شود تا آنها را قادر سازد که اندوخته عقلی بشر را صرف مسائل تازه کند. نقش و اهمیت خلاقیت را می توان از سه جنبه کلی و عمومی و فردی و سازمانی مورد بررسی قرارداد. یکی از ضروریات آموزش و پرورش خلاقیت می باشد که این مسئله از مهمترین مسائل در قلمرو روان شناسی و آموزشگاهی است. زیرا تولید و پیشرفت مالی و سایر پیشرفتهای نوآوری به تفکرات نو و تازه یک فرد بستگی دارد و مهتر از پیشرفت و تولید کلبه فرهنگ و صنعت امروز به اندیشه های مبتکران و ابداع گران نیازمند است زیرا ملت ها و کشورهای پیشرفته معتقد هستند که امروز به جای فروش کالا باید به تولید دانش فنی و به جای دانش اندیشه های مصنوعی به تولید اندیشه های بدیع اقدام کنیم اولین شرط اجرای چنین سیاستی در زمینه های مناسب برای پرورش خلاقیتهاست و برای انجام این امر مهم شناخت عوامل مؤثر در ذهن و محیط فرهنگی و اجتماعی خانواده می باشد، خانواده اولین پایه گذار شخصیت و ارزشها و معیارهای فکری است که نقش مهمی در تعیین سرنوشت و سبک و خط مشی زندگی آینده فرد دارد و اخلاق و صحت و سلامت روانی فرد تا حدود بسیار در گرو آن است و به عنوان یک واسطه از لحاظ تأثیر اجتماعی بر کودک اهمیت فراوانی دارد